

zooals die onlangs weer in Oostenrijk, in Frankrijk, in België zijn getoond, mettertijd voor een ander zal moeten wijken?"

— „Dat zie ik zeker nog niet aankomen. Zulke tooneelen leveren volstrekt geen gevaar op in landen waar het parlementaire stelsel inheemsch is. In Engeland is eenige jaren geleden bij de Iersche quaestie een parlamentszitting geweest waarbij ze elkaar even hard bij de kladden hebben gehad als nu in Oostenrijk of in Frankrijk . . . en nu geven ze daar op die Oostenrijkers en Franschen af, alsof zoo iets bij hen nooit kan gebeuren. . . .

„. . . En dan was de heele geschiedenis in Oostenrijk werkelijk bedoeld als een opstand. Het was feitelijk een in het parlement begonnen opstand.

„In andere gevallen hangt het af van de individuën en als het volk genoeg heeft van onordelijke tooneelen, dan zal het de belhamels niet meer herkiezen. Zoo erg schijnt men het toch niet gauw te vinden; hoe dikwijls heeft Imbriani de Italiaansche Kamer in den war gestuurd en toch herkiesst men hem niet alleen, maar zelfs wil geen der partijen hem uit de Kamer missen. . . .

„Maar . . . de zeden worden over 't algemeen wel weer wat ruwer. Er komen ook weer meer duels, zelfs in ons land. . . .”

„Denkt u dat de daling van het intellectueele peil der parlementen op den duur misschien ook aanleiding zou kunnen geven tot het ontstaan van een meer aristocratischen regeeringsvorm . . . aristocratisch in ruimeren zin, b. v. van een intellectueele aristocratie?"

— „Nee, als het peil der Tweede Kamer sterk daalt, dan zullen de Kroon, de Eerste Kamer en de Pers in invloed toenemen; de Kroon zal bij de keus van ministers altijd op het intellect moeten letten en kan dit tot zijn recht brengen. Verder zal het intellect de pers als middel gebruiken om invloed uit te oefenen. Ik geloof ook niet dat men eenige vaste basis zou kunnen vinden voor vergelijking van een parlement met eenig meer aristocratisch lichaam — in welken zin ook. Als er eens wat veel van één klasse in het parlement kwamen, dan zou het volk dat vanzelf wel weer corrigeeren. Er is een tijd geweest dat men vond dat er genoeg advocaten in de Kamer waren; zoo zal men nu misschien eerlang genoeg van de dominées krijgen.

„Men moet niet al te ongerust zijn over dergelijke dingen. Een gezond volk maakt dat zelf wel in orde. . . . En dan hebben wij bij ons de Eerste Kamer die nu al veel invloed uitoefent, en tijdelijk alle verkeerde wetgeving kan keeren.

„. . . Dit moet men ook niet vergeten: Men krijgt eer een dommen baron dan een dommen werkman in de kamer. De opvoeding, de naam, de snit van den persoon kunnen veel gebrek aan intellect verbergen, maar dat gebrek is niet makkelijk te verbergen bij iemand van minder uiterlijke beschaving.”

* * *

Wij kwamen thans langzamerhand meer op sociaal-philosofisch gebied:

„Meent u dat ons volk tegenwoordig zoodanig vooruitgaat, dat het volkskarakter zoodanig ten goede is gewijzigd — dat wij een verbetering van onze internationale positie te gemoet gaan?"